

Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności

Ogólnopolska Federacja na rzecz
Rozwiązywania Problemu Bezdomności
ul. Wolności 241, 41-800 Zabrze

tel.: 600 350 002, 32 630 11 20

e-mail: biuro@bezdomnosc.pl

KRS: 0000613899

www.bezdomnosc.pl

facebook.com/ofrpb

L. dz. 9/F/2019

Zabrze, dn. 24 marca 2020 r.

Sz. P. Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów RP

Aleje Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Szanowny Panie Premierze,

Pandemia COVID-19 stanowi szczególne zagrożenie dla osób bezdomnych, wśród których znaczny odsetek stanowią osoby starsze i osoby o osłabionej odporności, co oznacza, że ich ewentualne zarażenie może wiązać się z podwyższonym ryzykiem ciężkich stanów chorobowych lub nawet śmierci. Jednocześnie, specyfika udzielania pomocy ok. trzydziestu tysiącom osób bezdomnych w Polsce – oparcie o placówki zbiorowego zamieszkania, zamiast mieszkań, w których mogłyby pozostawać w obecnej sytuacji osoby bezdomne – powoduje, że wejście koronawirusa w obszar bezdomności może spowodować szybkie załamanie się systemu pomocy ze względu na konieczność zamykania lub izolowania poszczególnych placówek i ich pracowników. **W chwili obecnej sposób zabezpieczenia przed pandemią systemu pomocy osobom bezdomnym w Polsce można porównać do tykającej bomby zegarowej, której wybuch może mieć dramatyczne skutki dla całego społeczeństwa**, na co wskazują coraz liczniejsze, opisywane także w mediach, sytuacje w różnych miastach Polski, m.in.:

- ewakuacja i zamknięcie 140-osobowej noclegowni we Wrocławiu i poddanie 159 osób kwarantannie ze względu na wykrycie koronawirusa u jednej korzystającej z noclegu osoby bezdomnej;
- brak kadry w noclegowni miejskiej w Lesznie spowodowany podejrzeniem koronawirusa u jednego z mieszkańców (wszyscy pracownicy, z powodu braku środków ochronnych oraz reakcji Sanepidu, złożyli zwolnienia lekarskie);
- zawieszenie lub znaczne ograniczenie usług dziennych kierowanych do osób bezdomnych bytujących w przestrzeni publicznej w wielu gminach w Polsce (w tym ograniczenia w dostępie do żywności i możliwości utrzymania higieny osobistej);
- płynące licznie z całej Polski informacje o braku możliwości technicznych w noclegowniach i schroniskach do wdrożenia zaleceń wojewodów dotyczących izolowania osób nowoprzybyłych i wykazujących objawy przeziębienia lub grypy, a także osób opuszczających regularnie placówki w związku z pracą zawodową; także związane z tym problemem obawy przed zarażeniem, zarówno wśród samych osób bezdomnych, jak i wśród personelu placówek;
- napływające z kraju informacje o planach podjęcia (mimo ogłoszonego stanu epidemii) działań związanych z masowymi eksmisjami osób z zaległościami czynszowymi zaraz po zakończeniu zimowego okresu ochronnego – tj. od 1 kwietnia (np. 50 rodzin bez prawa do lokalu socjalnego w Mysłowicach).

Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności

Ogólnopolska Federacja na rzecz
Rozwiązywania Problemu Bezdomności
ul. Wolności 241, 41-800 Zabrze

tel.: 600 350 002, 32 630 11 20

e-mail: biuro@bezdomnosc.pl

KRS: 0000613899

www.bezdomnosc.pl

facebook.com/ofrpb

W związku z powyższym, biorąc pod uwagę także problemy zgłaszane bezpośrednio przez organizacje członkowskie Federacji, jak i doświadczenia w radzeniu sobie z problemem bezdomności w kontekście pandemii koronawirusa krajów europejskich, w których problem rozwija się znacznie szybciej niż w Polsce (m.in. Włoch, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Wlk. Brytanii), **apelujemy do Rządu RP o bezzwłoczne przyjęcie poniższego planu redukcji zagrożenia niekontrolowaną transmisją wirusa w populacji osób bezdomnych:**

Bezpośrednia ochrona przed rozprzestrzenianiem się wirusa

Prosimy o bezzwłoczne wyposażenie wszystkich placówek dla osób bezdomnych w Polsce (oraz organizacji i podmiotów zajmujących się streetworkingiem wśród osób bytujących w przestrzeni publicznej) w środki ochrony bezpośredniej i środki dezynfekcyjne, a także o zapewnienie możliwie najkrótszej ścieżki wykonywania testów na obecność wirusa. Środki te mają zapewnić bezpieczeństwo zarówno osobom korzystającym z usług placówek, jak również osobom w nich pracującym, tak aby nie dopuścić do opisanej wyżej sytuacji braku kadry w placówkach dla osób bezdomnych. Jednocześnie, prosimy o zaapelowanie aby każda gmina, na terenie której prowadzona jest placówka dla osób bezdomnych, miała przygotowany plan awaryjny na wypadek braku kadry w placówce.

Uruchomienie zasobów noclegowych pozwalających na normalizację funkcjonowania placówek i pomoc osobom bytującym w przestrzeni publicznej

Większość placówek dla osób bezdomnych w Polsce nie ma technicznych możliwości bezpiecznego izolowania osób nowoprzyjmowanych, wykazujących objawy przeziębienia lub grypy oraz wychodzących codziennie z placówki ze względu na pracę zarobkową. Stoimy więc wobec paradoksu – z jednej strony jesteśmy wzywani do minimalizowania rotacji osób korzystających z usług, z drugiej zaś musimy stale wywiązywać się z obowiązku świadczenia schronienia wszystkim osobom potrzebującym. Tymczasem, jak wskazują dane GUS, w 2019 r. w obiektach hotelarsko-turystycznych i szkoleniowych w Polsce było dostępnych 825,5 tys. miejsc, z których większość tej chwili stoi pusta. Miejsca te, a także puste obecnie mieszkania typu Airbnb oraz pustostany z rynku prywatnego, należy wykorzystać (naturalnie obok innych potrzeb, takich jak miejsca kwarantanny zbiorowej) na tworzenie schronienia dla osób bezdomnych wymienionych na początku akapitu. Pomocne w tym celu byłoby zachęcenie gmin do takiego kroku ze strony Rządu poparte zapewnieniem o możliwości pozyskania dotacji celowej na realizację zadania własnego gminy jakim jest schronienie w trybie art. 48a ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, tj. w formie innej niż placówki dla osób bezdomnych, ze względu na sytuację kryzysową na skalę masową.

Wdrożenie tych zasad pozwoli na pełną izolację schronisk i noclegowni na czas pandemii, przy jednoczesnym zapewnieniu schronienia osobom nowopojawiającym się w systemie pomocy oraz tym, które muszą regularnie opuszczać placówki z powodu pracy. W chwili obecnej jest to rozwiązanie coraz powszechniej stosowane w krajach Europy Zachodniej, o czym informują w mediach społecznościowych burmistrzowie poszczególnych europejskich miast. Przykładowo Londyn uruchomił dotychczas już 300 takich miejsc, zaś Barcelona – aż 1000.

Zagwarantowanie osobom bezdomnym stałego dostępu do żywności i higieny

Osoby bezdomne, zarówno przebywające w placówkach, jak i w przestrzeni publicznej, muszą mieć zapewniony pewny i stały dostęp do żywności. Wydaje się oczywiste, że funkcje tą dla każdej osoby potrzebującej wsparcia (nie tylko bezdomnej) powinny pełnić Banki Żywności i inne podmioty realizujące PO Pomoc Żywnościowa. Niestety w realizacji ww. programu istnieje (pomimo wprowadzonych już doraźnych zmian) wiele blokad biurokratycznych, nie pozwalających na wdrożenie prostej i doraźnej pomocy – pandemia jest czasem, w którym każda osoba deklarująca brak żywności powinna ją otrzymywać bezwarunkowo i natychmiast. W związku z powyższym należy:

- porozumieć się z Komisją Europejską co do maksymalnego odformalizowania PO PŻ na czas pandemii, w tym: możliwość przekazywania żywności podmiotom charytatywnym niezarejestrowanym w programie, rezygnacja z kryteriów dochodowych, rezygnacja z czasochłonnej sprawozdawczości (ze względu na ograniczenia kadrowe w organizacjach);
- zorganizować w każdej gminie przynajmniej jeden punkt wydawania żywności (tam gdzie taką działalność prowadzą już organizacje pozarządowe – w porozumieniu z tymi organizacjami), a także zapewnić obsłudze punktów środki ochrony osobistej oraz szczegółowe wytyczne bezpiecznego wydawania żywności. Przygotowanie teraz ram funkcjonowania dla takich punktów dla osób bezdomnych może okazać się zbawienne w przypadku najczarniejszych scenariuszów za kilka tygodni – kiedy pomoc żywnościowa będzie potrzebna ogółowi społeczeństwa; w chwili obecnej zaś punkty te powinny stanowić możliwość kontaktu osób bezdomnych zamieszkujących w przestrzeni publicznej z pomocą społeczną i ochroną zdrowia (testy!), a także punkty dostępu do pomocy świadczonej w obiektach hotelarsko-turystycznych.

Z oczywistych względów nie można również zapominać o potrzebach higienicznych osób bezdomnych – w każdej gminie powyżej 50 tys. mieszkańców powinien zostać wyznaczony minimum jeden punkt pełniący funkcję ogólnodostępnej łazienki i toalety (z odpowiednimi środkami ochrony i procedurami).

Przeciwdziałanie nowym przypadkom bezdomności

W sytuacji pandemii należy robić wszystko aby uniknąć wchodzenia nowych osób w kryzys bezdomności. W pełni popieramy zawarte w projekcie ustawy antykryzysowej zapisy mówiące o zakazie eksmisji do 30 czerwca (art. 15d oraz 31t-31v). Liczymy gorąco, że w przypadku przedłużającego się zagrożenia wirusem, zapisy te będą prolongowane. Jednocześnie zwracamy uwagę na inne kwestie mogące prowadzić do bezdomności, szczególnie osób w nieformalnym wynajmie mieszkania i zatrudnionych w oparciu o nietrwałe umowy niechronione kodeksem pracy – w przypadku tych osób, a także innych, będących w sytuacji zagrożenia wykluczeniem mieszkaniowym, zapobieganie bezdomności powinno się dodatkowo opierać na narzędziach takich jak pomoc finansowa, zwolnienia z opłat czynszowych, zwolnienia z opłat za media itp.

Ochrona osób bezdomnych przed karnymi środkami egzekucyjnymi i stygmatyzacją społeczną

Biorąc pod uwagę możliwe ograniczenia swobody przemieszczania się i opuszczania domów (takie jak zastosowane we Włoszech, Francji czy Hiszpanii), należy zwrócić uwagę aby przygotowywane przepisy egzekucyjne uwzględniały nietypową sytuację osób bezdomnych, które zwyczajnie nie mogą pozostawać w domu. Musimy mieć pewność, że w przypadku wdrożenia ich w życie, osoby

Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności

Ogólnopolska Federacja na rzecz
Rozwiązywania Problemu Bezdomności
ul. Wolności 241, 41-800 Zabrze

tel.: 600 350 002, 32 630 11 20

e-mail: biuro@bezdomnosc.pl

KRS: 0000613899

www.bezdomnosc.pl

facebook.com/ofrpb

bezdome nie będą karane za pobyt na ulicach, zaś wdrażane środki ograniczające będą łączyły osoby bezdome z bezpiecznym wsparciem, a nie wpędzały je w jeszcze trudniejszą sytuację.

Ponadto, należy pamiętać o właściwej komunikacji społecznej dot. wprowadzenia w życie powyższych postulatów i innych działań na rzecz osób bezdomych. Polska jest bowiem krajem, w którym osoby bezdome podlegają wyjątkowo nasilonej stygmatyzacji społecznej, znacznie większej niż w wielu innych krajach Europy. Dlatego też komunikacja społeczna powyższych zmian wymaga empatycznego podejścia i skupienia na szczególnym zagrożeniu dla tych osób oraz ich równym prawie do zdrowia i pomocy, a nie na ich obwinianiu lub wiktyimizacji

Jednocześnie pragniemy podkreślić, że sektor pozarządowy stara się robić wszystko co w jego mocy, aby zapewnić sprawną pomoc osobom bezdomych w tym trudnym okresie i maksymalne możliwe zabezpieczenie ich przed zarażeniem wirusem. Jako Federacja podjęliśmy także działania systemowe skierowane do sektora, m.in. wydaliśmy zestaw zaleceń dla placówek dla osób bezdomych, który został potem włączony do wytycznych wojewodów, opracowaliśmy ulotkę dla osób bezdomych informującą o sposobach zabezpieczania się i postępowania podczas pandemii COVID-19, która została rozesłana przez resort polityki społecznej do gmin, prowadzimy także intensywne działania polegające na przekazywaniu sektorowi bieżących informacji i zbieraniu zapotrzebowania na doraźną pomoc w konkretnych przypadkach.

Niestety obawiamy się, że w miarę narastania kryzysu, dotychczasowe działania – bez wdrożenia przez Rząd RP powyższego planu – staną się niewystarczające dla uchronienia osób bezdomych przed niekontrolowaną transmisją wirusa i w konsekwencji spowoduje to załamanie się całego systemu pomocy. Grozi to pojawieniem się na polskich ulicach nawet trzydziestu tysięcy osób bardzo podatnych na zarażenie i nieobjętych jakąkolwiek pomocą czy opieką. W związku z powyższym, prosimy o potraktowanie tego faktu jako poważnego zagrożenia dla zdrowia publicznego i podjęcie zasugerowanych powyżej działań.

Z wyrazami szacunku,

Jakub Wilczek

Prezes Federacji

Otrzymują:

1. Adresat
2. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – p. Marlena Małąg
3. p.o. dyrektora Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MRPiPS – p. Justyna Pawlak
4. Rzecznik Praw Obywatelskich – p. Adam Bodnar
5. media
6. a/a